

Bài 2

ẤN ĐỘ

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Học xong bài này, HS :

1. Về kiến thức

– Biết được sự thống trị tàn bạo của thực dân Anh ở Ấn Độ cuối thế kỉ XIX – đầu thế kỉ XX là nguyên nhân khiến phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc ngày càng phát triển mạnh.

– Hiểu rõ vai trò của giai cấp tư sản Ấn Độ, đặc biệt là Đảng Quốc đại, trong phong trào giải phóng dân tộc. Tinh thần đấu tranh anh dũng của nhân dân Ấn Độ, đặc biệt là của nông dân, binh lính và công nhân Ấn Độ, chống thực dân Anh được thể hiện rõ nét qua các cuộc khởi nghĩa như khởi nghĩa Xipay, cuộc bãi công của công nhân Bom-bay...

– Biết giải thích khái niệm "châu Á thức tỉnh" và phong trào giải phóng dân tộc thời kì đế quốc chủ nghĩa.

2. Về kĩ năng

Biết sử dụng lược đồ để trình bày diễn biến các cuộc đấu tranh tiêu biểu.

3. Về thái độ

Có thái độ lên án sự thống trị dã man, tàn bạo của thực dân Anh đối với nhân dân Ấn Độ ; đồng tình và khâm phục cuộc đấu tranh của nhân dân Ấn Độ chống chủ nghĩa đế quốc.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

– Ấn Độ là một nước lớn ở phía nam châu Á, như một lục địa biệt lập, xa cách các miền lân cận bởi những rặng núi cao nhất thế giới. Bán đảo Ấn Độ rộng gần 4 triệu km², là quê hương của những tôn giáo lớn (Ấn Độ giáo và Phật giáo).

– Từ thế kỉ XVI, thực dân phương Tây đã thăm dò và từng bước xâm nhập vào thị trường phương Đông, đặc biệt là Ấn Độ. Cuộc xung đột vũ trang giữa Anh và Pháp diễn ra ở Ấn Độ (1746 – 1763) : Pháp thất bại, Anh từng bước

giành ưu thế, tăng cường bành trướng đất đai, độc chiếm thị trường Ấn Độ. Năm 1877, Nữ hoàng Anh Vích-to-ri-a chính thức cũng là Nữ hoàng Ấn Độ. Ấn Độ trở thành thuộc địa của Anh từ đó.

– Chính sách cai trị của thực dân Anh trên đất Ấn Độ là "chia để trị", "dùng người Ấn trị người Ấn". Người Anh đã gây mâu thuẫn giữa hai tôn giáo – Ấn Độ giáo và Hồi giáo ; khơi sâu sự cách biệt về chủng tộc và đẳng cấp trong xã hội.

– Mâu thuẫn giữa nhân dân Ấn Độ với thực dân Anh càng trở nên sâu sắc. Giai cấp tư sản Ấn Độ ngày càng lớn mạnh, cũng đấu tranh chống chính quyền thực dân. Trong hoàn cảnh xã hội Ấn Độ lúc bấy giờ, giai cấp tư sản Ấn Độ là lực lượng tiên tiến, đứng ra tổ chức và lãnh đạo phong trào giải phóng dân tộc.

III – THIẾT BỊ, TÀI LIỆU DẠY – HỌC

- Lược đồ phong trào cách mạng ở Ấn Độ cuối thế kỉ XIX – đầu thế kỉ XX.
- Tranh, ảnh về đất nước Ấn Độ cuối thế kỉ XIX – đầu thế kỉ XX.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY – HỌC

1. Giới thiệu bài mới

Sử dụng lược đồ Ấn Độ, GV giới thiệu khái quát về đất nước và lịch sử Ấn Độ khi bước vào thời cận đại. Có thể giới thiệu như sau : Ấn Độ là một quốc gia rộng lớn và đông dân nằm ở phía nam châu Á, rộng gần 4 triệu km², có nền văn hoá lâu đời, là nơi phát sinh nhiều tôn giáo lớn trên thế giới. Năm 1498, nhà hàng hải Va-xcô đơ Ga-ma đã vượt mũi Hảo Vọng tìm tới Ấn Độ. Từ đó, các nước phương Tây từng bước xâm nhập vào Ấn Độ. Các em hãy theo dõi bài giảng để hiểu rõ : Các nước tư bản phương Tây đã xâm chiếm Ấn Độ như thế nào ? Thực dân Anh đã thực hiện chính sách thống trị trên đất Ấn Độ ra sao ? Cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc của nhân dân Ấn Độ diễn ra như thế nào ?

2. Dạy và học bài mới

Mục 1 – Tình hình kinh tế, xã hội Ấn Độ nửa sau thế kỉ XIX

– GV giới thiệu : Từ thế kỉ XVI, các nước phương Tây đã nhòm ngó và từng bước xâm nhập vào thị trường Ấn Độ. Việc tranh giành thuộc địa Ấn Độ đã dẫn tới cuộc Chiến tranh Anh – Pháp trong những năm 1746 – 1763 ngay trên đất Ấn Độ. Đến giữa thế kỉ XIX, thực dân Anh đã hoàn thành việc xâm lược và đặt ách thống trị trên đất nước này.

- Cho HS đọc đoạn chữ nhỏ trong SGK, sau đó trả lời câu hỏi : Em suy nghĩ gì về tình hình Ấn Độ cuối thế kỉ XIX ? GV kết luận về chính sách khai thác, bóc lột tàn bạo của thực dân Anh đối với Ấn Độ đã gây nên những nạn đói khủng khiếp.

Bên cạnh chính sách khai thác, bóc lột thuộc địa, thực dân Anh còn thi hành chính sách chính trị thâm độc, như lợi dụng sự khác biệt về đẳng cấp, tôn giáo và sự tồn tại của nhiều vương quốc để áp dụng chính sách "chia để trị". Về văn hoá - giáo dục, chúng thi hành chính sách ngu dân, khuyến khích những tập quán lạc hậu và hủ tục thời cổ xưa...

- GV có thể kết luận : Sau hơn hai thế kỉ, thực dân Anh đã hoàn thành xâm lược Ấn Độ và biến Ấn Độ thành thuộc địa để vơ vét, bóc lột và tiêu thụ hàng hoá. Hậu quả tất yếu là tình trạng bần cùng và chết đói của quần chúng nhân dân Ấn Độ. Thủ công nghiệp bị suy sụp, nền văn minh lâu đời bị phá huỷ. Sự xâm lược và thống trị của thực dân Anh đã chà đạp lên quyền dân tộc thiêng liêng của nhân dân Ấn Độ. Vì vậy, phong trào đấu tranh của các tầng lớp nhân dân chống thực dân Anh, giải phóng dân tộc tất yếu phải nổ ra một cách quyết liệt.

Mục 2 – Cuộc khởi nghĩa Xipay (1857 – 1859)

- Đây là một nội dung cơ bản của bài, GV tập trung trình bày những nét chính của cuộc khởi nghĩa :

Nguyên nhân sâu xa của cuộc khởi nghĩa là do sự xâm lược và ách thống trị tàn bạo của thực dân Anh trên đất nước Ấn Độ. Ngòi nổ của cuộc khởi nghĩa là sự bất mãn của binh lính người Ấn Độ trong quân đội của thực dân Anh (gọi là Xipay), đóng ở Mi-rút (cách Đê-li 70 km, về phía bắc).

- GV hướng dẫn HS đọc đoạn chữ nhỏ trong SGK, sau đó trả lời câu hỏi : Nguyên nhân trực tiếp dẫn đến cuộc khởi nghĩa là gì ?

- Về diễn biến cuộc khởi nghĩa, GV hướng dẫn để HS biết được :

+ Tháng 5-1857, khi thực dân Anh mở rộng việc xâm lược ra nhiều nước ở châu Á, lực lượng quân Anh ở Ấn Độ còn lại không nhiều, nên lính Xipay hưởng ứng lời kêu gọi của những người yêu nước đã nổi dậy khởi nghĩa. Nghĩa quân được sự ủng hộ của đông đảo quần chúng nông dân, thợ thủ công, đã tiến về Đê-li. Thắng lợi nhanh chóng của cuộc khởi nghĩa đã mở rộng vùng giải phóng ra nhiều địa phương thuộc miền Bắc và miền Trung Ấn Độ, làm cho cuộc khởi nghĩa có tính chất dân tộc.

+ Thực dân Anh bị tấn công bất ngờ nên tổn thất nặng nề, phải tạm thời đình chỉ việc xâm lược các nước khác, tập trung quân về Ấn Độ và đưa thêm nhiều

viện binh từ Anh sang, tìm mọi cách đàn áp. Năm 1859, cuộc khởi nghĩa bị thất bại. GV mô tả sự tàn bạo của thực dân Anh trong việc đàn áp nghĩa quân và khẳng định cuộc khởi nghĩa tiêu biểu cho tinh thần bất khuất của nhân dân Ấn Độ, mở đầu cho phong trào giải phóng dân tộc rộng lớn sau này.

Mục 3 – Đảng Quốc đại và phong trào dân tộc (1885 – 1908)

– GV cần cho HS thấy được : Cùng với quá trình khai thác, bóc lột của thực dân Anh, giai cấp tư sản Ấn Độ ra đời và phát triển khá nhanh. Đây là giai cấp tư sản dân tộc ở châu Á có mặt sớm nhất trên vũ đài chính trị. Thực dân Anh lo sợ trước sự phát triển của phong trào quần chúng rộng lớn nên tìm cách lôi kéo giai cấp tư sản Ấn Độ, cho phép giai cấp này được thành lập một chính đảng. Năm 1885, Đảng Quốc đại được thành lập. Trong 20 năm đầu (1885 – 1905), những lãnh tụ của Đảng Quốc đại đi theo đường lối ôn hoà, chống lại mọi hình thức đấu tranh bạo lực, muốn dựa vào Anh để đem lại tiến bộ và văn minh cho Ấn Độ, chủ yếu là giành được nhiều quyền lợi cho mình. Trong quá trình đấu tranh, nội bộ Đảng Quốc đại đã có sự phân hoá. Một bộ phận theo đường lối cấp tiến, đại biểu là Ti-lắc, phản đối đường lối ôn hoà, chủ trương lật đổ ách thống trị thực dân, thu hút đông đảo quần chúng nhân dân đi theo. Tuy nhiên, Ti-lắc và phái của ông không tránh khỏi những hạn chế, như không gắn liền đấu tranh giải phóng dân tộc với cuộc đấu tranh chống phong kiến.

– *Về cuộc tổng bãi công ở Bom-bay*, GV tường thuật và cho HS ghi những ý chính : Tháng 6-1908, bọn thực dân bắt Ti-lắc và đưa ông ra xử án. Ti-lắc đã dùng toà án làm diễn đàn để tố cáo và lên án chủ nghĩa thực dân. Ông bị kết án 6 năm tù khổ sai. Tin tức về vụ án Ti-lắc làm bùng lên một đợt đấu tranh mới trong cả nước. Những cuộc mít tinh và biểu tình diễn ra ở khắp nơi. Công nhân Bom-bay đã nổi dậy tổng bãi công.

Ngày 23-7-1908, công nhân Bom-bay với khẩu hiệu : "Hãy trả lời mỗi năm tù của Ti-lắc bằng một ngày tổng bãi công", tiến hành tổng bãi công với sự tham gia của khoảng 10 vạn người. Mặc dù bị khủng bố dữ dội, song cuộc tổng bãi công vẫn kéo dài 6 ngày như dự tính ban đầu. Cuộc tổng bãi công ở Bom-bay là cuộc đấu tranh chính trị lớn đầu tiên của giai cấp vô sản Ấn Độ. Công nhân đã xuống đường biểu dương lực lượng và bênh vực những người yêu nước.

Cuộc đấu tranh của công nhân Bom-bay năm 1908 là đỉnh cao nhất của phong trào giải phóng dân tộc ở Ấn Độ trong những năm đầu thế kỉ XX.

3. Sơ kết bài học

– Thực dân Anh xâm lược và tiến hành chính sách thống trị rất tàn ác, gây nhiều hậu quả cho nhân dân Ấn Độ, trước hết là kìm hãm sự phát triển của đất nước này và gây ra những nạn đói khủng khiếp.

– Nhân dân Ấn Độ liên tiếp đứng dậy đấu tranh, tiêu biểu là cuộc khởi nghĩa Xipay và phong trào dân tộc 1905 – 1908. Giai cấp tư sản, đứng đầu là Đảng Quốc đại, cũng đấu tranh chống lại thực dân Anh nhưng không triệt để. Nội bộ của Đảng bị phân hoá.

4. Gợi ý trả lời câu hỏi và bài tập cuối bài

Câu 1. Căn cứ vào nội dung trong SGK, hướng dẫn HS nắm được : Đảng Quốc đại là chính đảng đầu tiên của giai cấp tư sản Ấn Độ ; chủ trương của Đảng Quốc đại trong cuộc đấu tranh chống thực dân Anh : những mặt tích cực và hạn chế.

Câu 2. Đã có dữ kiện cho câu trả lời trong SGK. Tuy vậy, HS cần phân tích để rút ra kết luận chứ không dừng lại ở việc nêu vấn đề.

V – TÀI LIỆU THAM KHẢO

Ti-lắc (1856 – 1920) sinh ra trong một gia đình trí thức Bà La Môn ở bang ven biển miền Tây Ấn Độ. Từ nhỏ, ông đã sớm có tinh thần dân tộc và yêu nước nồng nàn. Năm 1880, sau khi tốt nghiệp Cử nhân luật, ông từ chối làm quan trong chính quyền thực dân, cùng với bạn mở trường tư thục nhằm giáo dục tinh thần độc lập dân tộc cho thanh niên. Trong phong trào đấu tranh yêu nước của nhân dân Ấn Độ những năm 1905 – 1907, Ti-lắc hô hào nhân dân đứng lên lật đổ nền thống trị của thực dân Anh. Phương pháp cách mạng của ông không phù hợp với chủ trương ôn hoà của Đảng Quốc đại nên ông bị khai trừ khỏi Đảng. Năm 1908, thực dân Anh bắt và xử ông 6 năm khổ sai, đày sang Miến Điện. Ông mất ở Bom-bay năm 1920.